

Februar: Sangsvane – *Cygnus cygnus*

Tekst og fotos: Jens Boesen

Foto: Sangsvane Hallenslev Mose jan 2011

Om vinteren fra sidst i oktober til begyndelsen af april kan man se store flokke af svaner, ofte sammen med gæs, på markerne omkring Tissø. Ser man lidt efter, kan man se at de ikke som knopsvaner har røde, men gule og sorte næb. Måske kan man endda høre deres gjaldende trompeteren. Det kunne den stumme knopsvane aldrig finde på. Disse her er sangsvaner på vinterbesøg fra deres yngleområder i Skandinavien, det nordlige Rusland og Sibirien. I de senere år har den spredt sig mod syd, og siden 2002 har der faktisk ynglet 2-3 par i Danmark hvert år. Desuden træffes der enkelte andre oversomrende sangsvaner forskellige steder i Danmark.

Vinterfugl i Danmark

Sammen med Tyskland er Danmark sangsvanens vigtigste overvintringsområde i Europa idet ca. 15-16000 eller godt en fjerdedel af hele bestanden kan opholde sig i landet i milde vintre. Derfor er den også „national ansvarsart”, dvs. at Danmark har et

særligt ansvar for artens beskyttelse i træktiden. Især er der rigtig mange i januar og februar. Sangsvanerne er bedre tilpasset et koldt klima end knopsvaner, og de har i højere grad end disse lært sig at søge føde på land når der ikke er andre muligheder. Derfor klarer sangsvaner sig bedre igennem hårde vintre end knopsvaner.

Også ungerne klarer sig bedre end knopsvaneunger fordi sangsvanefamilier holder sammen hele vinteren. På den måde kan ungerne drage nytte af forældrefuglenes erfaring og kendskab til gode fødesteder.

Fødevalg

Svaner er specialbyggede til at søge føde på lavt vand hvor de med deres lange hals kan nå ned til bunden og afsøge den for søgræs og andre vandplanter mens de står på hovedet i vandet med halen lige i vejret over vandoverfladen. Derfor opholdt sangsvanerne sig tidligere langs kysterne og på våde enge. Med den stigende vandforurening er bundvegetationen imidlertid blevet mere sparsom, og svanerne og i særdeleshed sangsvanerne har derfor vænnet sig til at søge føde bl.a. på marker med vinterhvede, raps eller spildkartofler.

Andre svaner

I Danmark har vi tre svanearter: knopsvane, sangsvane og pibesvane. Knopsvanen yngler i Danmark og bliver her hele året, men om vinteren søger den gerne ud til åbent vand ved kysten og i havne. Pibesvanen er den af de tre der yngler længst mod nord i Sibirien, og den kommer mest i Danmark på gennemtræk forår (april) og efterår (oktober-november). I trækperioderne er den ret almindelig i Vestjylland, mens den på Sjælland stort set kun ses ved Tissø. Både sangsvaner og pibesvaner har længere ben end knopsvaner. Derfor går de bedre på

Foto: Pibesvane Tissø oktober 2010

landjorden og færdes meget mere i flokke på markerne.

Knopsvanen er Danmarks tungeste fugl, og sangsvanen er næsten lige så stor mens pibesvanen er meget mindre. På afstand kan man kende knopsvanen på at den som regel løfter halen så den peger opad, og holder halsen i en S-formet bue så svanen nærmest har form som et 2-tal. Sangsvanen og pibesvanen har normalt vandret hale og lige hals.

Mens knopsvanen har rødt næb, har både sangsvane og pibesvane gule og sorte næb. Et vigtigt træk til adskillelse af sang- og pibesvaner er netop fordelingen af gult og sort på næbbet: På sangsvanen strækker det gule sig i en spids langt foran næseboret, på pibesvanen er det meget kortere idet det afrundes allerede bag ved næseboret. (Forskellen er nogenlunde tydelig på billederne)

Flyvende svaner er nemmest at bestemme på at sang- og pibesvaner næsten hele tiden trompeterer løs, mens knopsvaner er stumme. Til gengæld suser deres vingeslag kraftigt i flugten.

En sjælden gang imellem kan man være heldig at se en kulsort svane med knaldrødt næb og fødder. Det er en art der stammer fra Australien og umuligt kan have kommet til Europa af sig selv. Den er altså undsluppet fra fangenskab et eller andet sted. Trods sin meget anderledes farve føler den sig tydeligt nok i svanefamilie eftersom den som regel færdes i flok med andre svaner.